

מגמות בצריכה הפרטית מנקודת מבט כלכלית

ד"ר שי צור

יולי 2024

תוכן ההרצאה:

1. סקירה של התפתחות הצריכה הפרטית בישראל בתקופה האחרונה.
2. ניתוח עומק של התפתחויות בצריכה הפרטית.
3. תחזיות בנק ישראל לצמיחה ולצריכה.

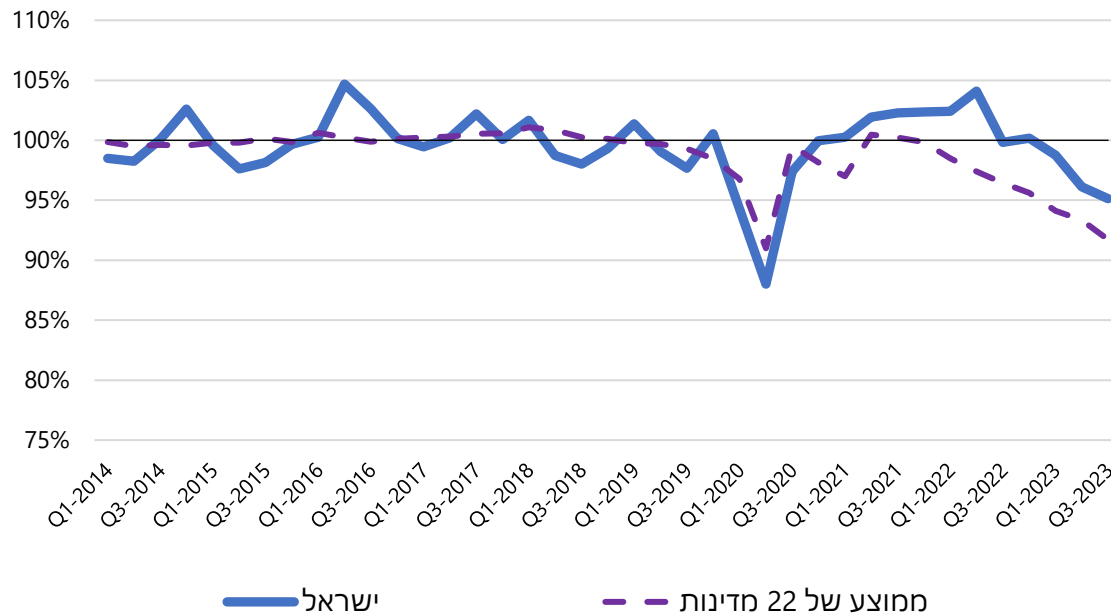
חלק ראשון:

התפתחות הצריכה הפרטית
בתקופה האחרונה

התאוששות איטית בצריכת שירותים שנותרה נמוכה ערב המלחמה, בדומה למדינות אחרות

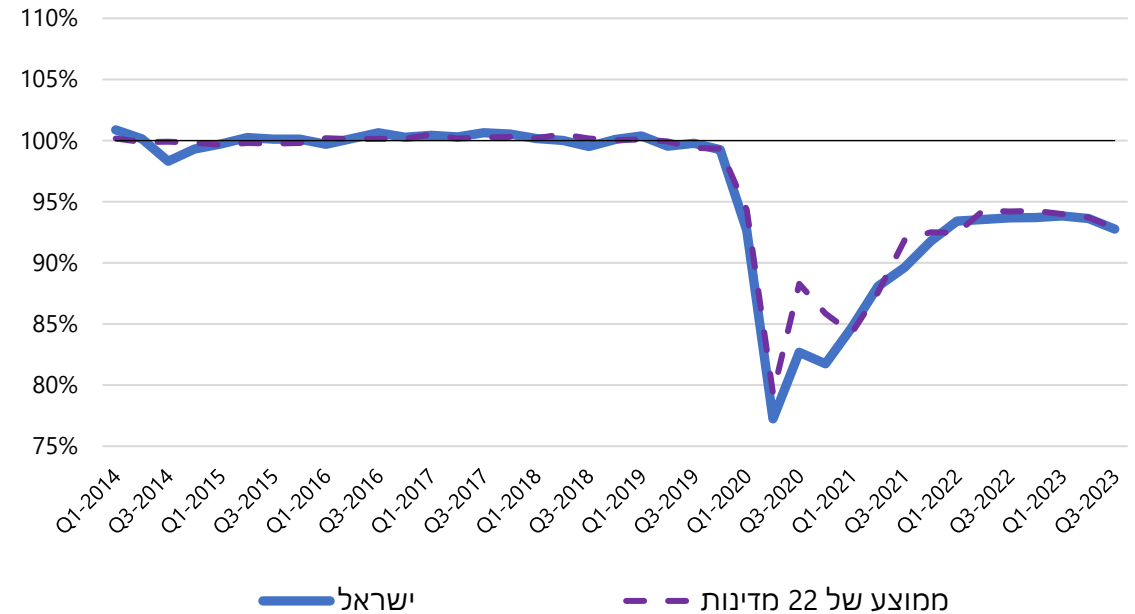
צריכה פרטית של מוצרים

(כולל מוצרים לצריכה שוטפת, בני-קיימה ובני קיימה למחצה)^{2,1} (רבעוני, 1Q2018 – 3Q2023)

צריכה פרטית של שירותים

(כולל צריכה שוטפת של דיור)^{2,1} (רבעוני, 2018Q1 – 2023Q3)

¹ כאחוז ממגמתם ב-2019-2014

² לכל מדינה חושבה מגמה נפרדת לפי צריכת השירותים/מוצרים שלה בשנים 2014 עד 2019. האיור כולל נתונים ל-22 מדינות ה-OECD המתקדמות אשר להם היו נתונים מתאימים במאגרי הארגון. נתוני ישראל נלקחו גם הם ממערכות ה-OECD כדי לאפשר השוואה. הממוצע הוא ללא ישראל. נבדקו מגמות בטווחים של כמה שנים. נוספות והתוצאות היו דומות.

המקור: ה-OECD ועיבודי בנק ישראל

התאוששות החלקית של צריכת השירותים: מעבר לעבודה מהבית או מחזור עסקים?

IMF (Drivers of Post-COVID Private Consumption in the U.S., Jun 2024):

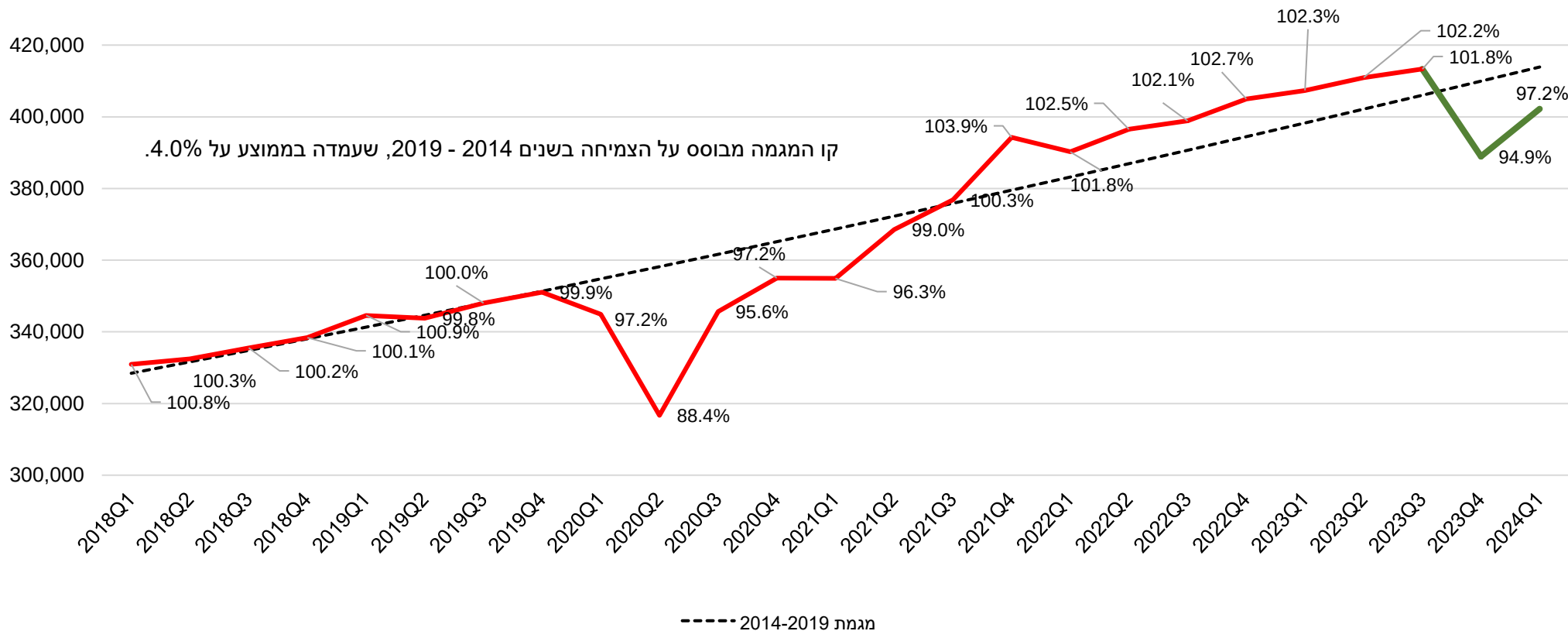
...For nondurable goods and services, the recovery should be more moderate, as the lost spending on services like haircuts or nondurables like gasoline may simply be foregone

Remote Work, Three Years Later - Goldman Sachs Research (Dec 2023):

...This shift to working from home is likely the key driver of the large gap between goods and services consumption...Metro-level credit card data show that remote workers spend less on office-adjacent services such as transportation and more on home office and recreation goods. **This suggests that much of the shift in consumption patterns is likely to last.**

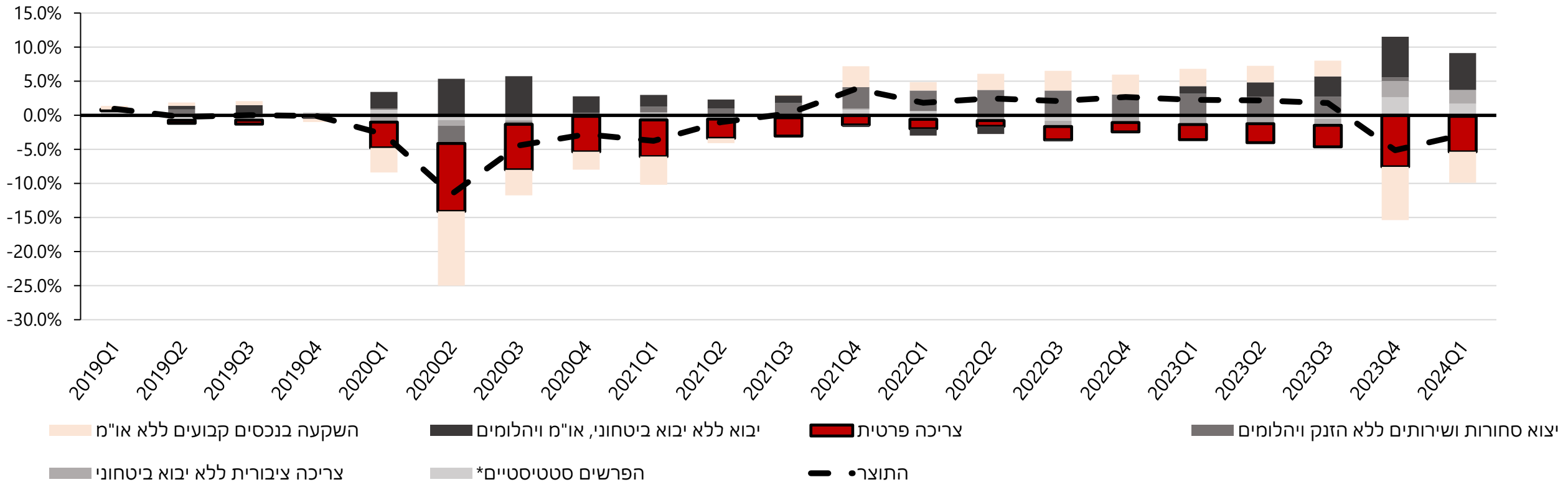
קצב צמיחה מהיר הוביל את המשק לרמה גבוהה מהרמה שנגזרה ממגמת 2014-2019. התוצר ירד בחדות ברבעון האחרון של 2023 בהשפעת המלחמה וטרם חזר למגמתו לפניה.

התוצר בפועל (מיליוני ש"ח, מחירים קבועים, מנוכה עונתיות) ומגמת טרום המשבר (התוויות הן שיעור הפעילות בפועל מתוך החזוי)

צד השימושים: ירידות חדות במיוחד בצריכה הפרטית ובהשקעה שהועצמו עם פרוץ המלחמה

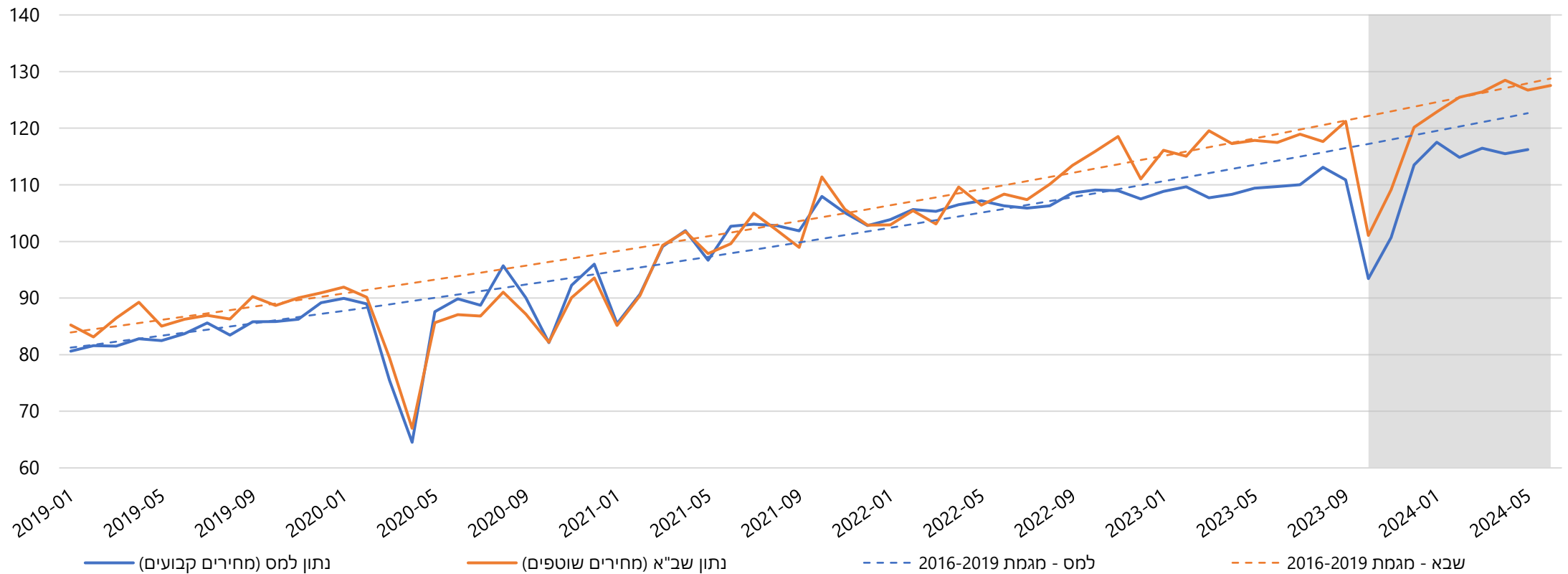
שיעור סטיית רמת התמ"ג ממגמת טרום המשבר (ב-%) והתרומה החשבונאית של השימושים העיקריים והיבוא¹
 2019 – 2023, רבעוני, מנוכה עונתיות, 0 = רמה לפי מגמת טרום המשבר

¹ כאשר היבוא נמוך מהמגמה, התרומה לתוצר היא חיובית.
 * התאמות לרכיבים לא כלולים ולחיבור של נתונים מנוכי עונתיות עם עונתיות שונה.
 המקור: הלמ"ס ועיבודי בנק ישראל.

לאחר התאוששות מהירה מהנפילה הראשונית, בנתוני הקצה של חודשים אפריל-יוני ניכרת ירידה בהוצאות כרטיסי אשראי

מדד סך ההוצאה בכרטיסי אשראי
מנוכה עונתיות, ינואר 2019-יוני 2024, חודשי, (מדד 100 = 2021)

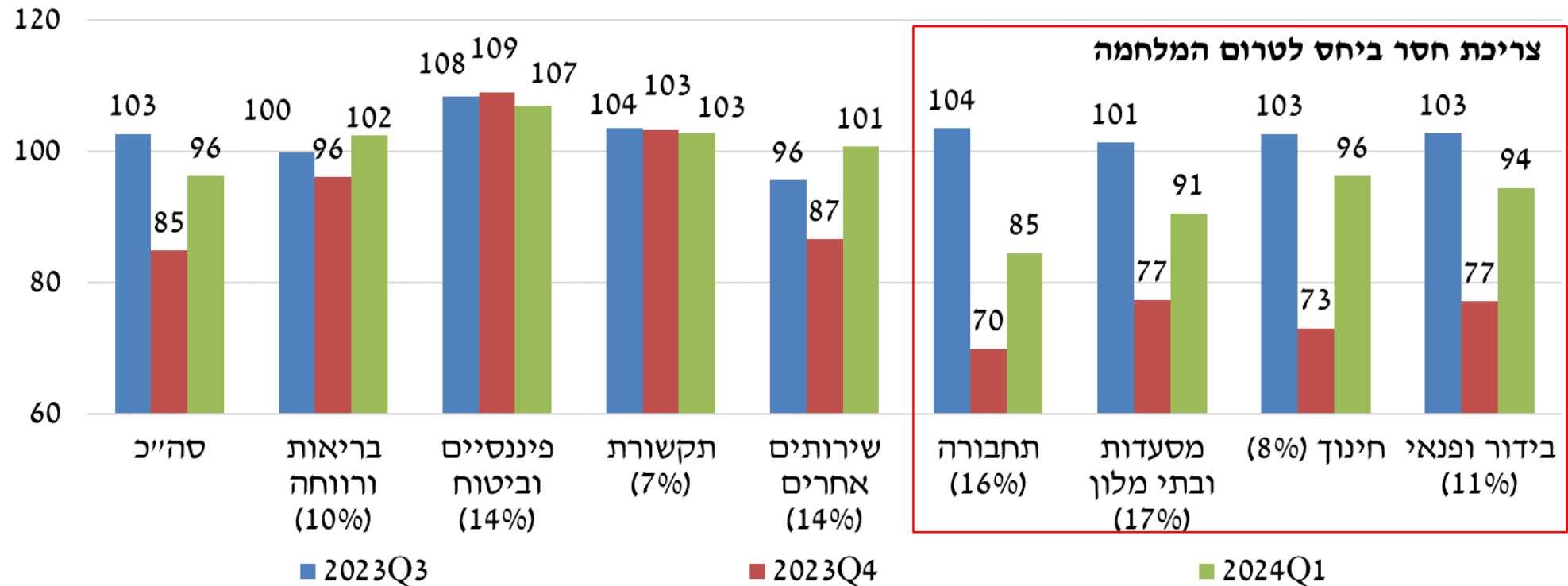
מקור: למ"ס, שב"א
*נתון הקצה של נתוני שב"א הוא עד ה-28 ביוני

חלק שני:

ניתוח עומק של התפתחויות
בצריכה הפרטית

ברביע הראשון צריכת השירותים מעט נמוכה (4%) ביחס לרבעון המקביל אשתקד, בעיקר בשל הירידה בצריכת שירותי תחבורה, מסעדות ובתי מלון.

צריכה פרטית מקומית של שירותים, לפי קטגוריות, בהשוואה לטרום המלחמה
מדד, רבעון ראשון 2023 = 100, ללא ניכוי עונתיות

ההשפעות על הצריכה הפרטית בישראל 1995-2015 (ברק, 2017)

מקדמים של משתנים עיקריים בפונקציית הצריכה הפרטית
(הנתון משקף את הגמישות – כלומר, שיעור השינוי בצריכה הפרטית כתוצאה משינוי של אחוז אחד במשתנה)

השפעה	טווח ארוך	טווח קצר
ההכנסה מעבודה	0.3	לא שונה מאפס באופן מובהק
תשלומי העברה	לא שונה מאפס באופן מובהק	0.1
הנכסים הפיננסיים	0.2	0.15
ערך הדירות	0.05	0.1 (מובהקות גבולית)
הסחר העולמי	0.1	0.05

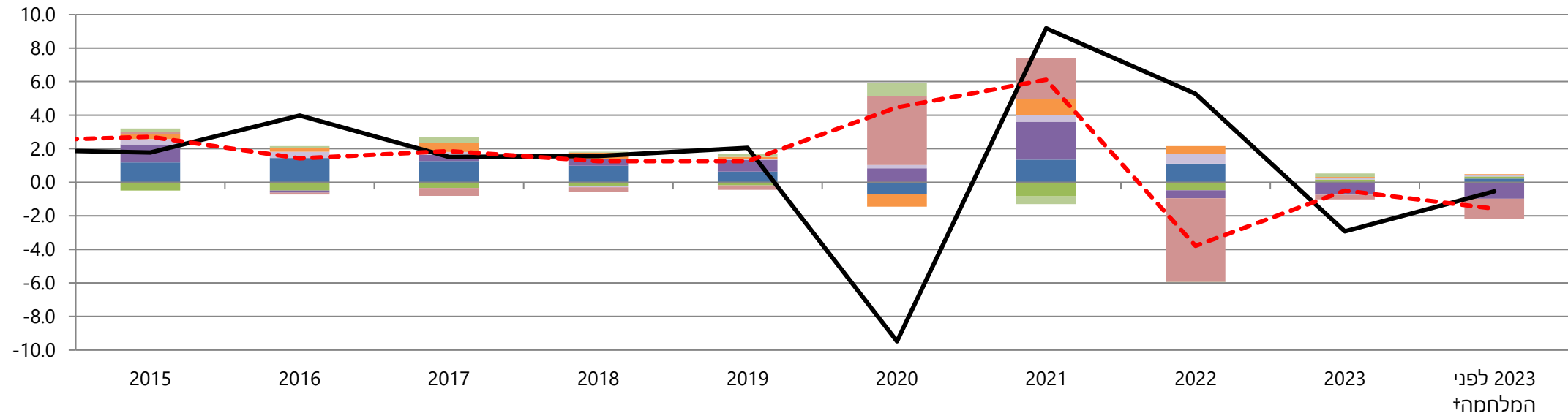
בטווח הארוך הצריכה הפרטית נקבעת בעיקר על ידי ההכנסה מעבודה והנכסים הפיננסיים, וכי יש חשיבות גם לערך הדירות ולסחר העולמי (מעבר להשפעתו דרך ההכנסה).

- גמישות הצריכה בטווח הארוך נאמדת בכ-0.3 ביחס להכנסה מעבודה ובכ-0.2 ביחס לתיק הנכסים הפיננסיים נטו.
 - בטווח הקצר הצריכה הפרטית מושפעת לחיוב בעיקר משינויים בנכסים הפיננסיים, וגמישותה ביחס אליהם נאמדת בכ-0.15
 - להכנסה השוטפת יש השפעה בעיקר דרך ההכנסה מתשלומי העברה (גמישות של 0.1), בעוד המקדם של ההכנסה מעבודה בטווח הקצר אינו שונה מאפס באופן מובהק.
- לבסוף, שינוי בריבית משפיע על הצריכה ישירות לאחר שנה (אך לא בתוך רבעון), ולא נמצאה עדות להשפעה של המצב הביטחוני.

הצמיחה בצריכה הפרטית הריאלית לנפש

הצמיחה בצריכה הפרטית הריאלית לנפש: הערך בפועל, הערך החזוי, ותרומת המשתנים המסבירים לערך החזוי

מונחים שנתיים, 2015 עד 2023 ו-2023 לפני המלחמה*

התמורה לעבודה

מסים ישירים

הנכסים הפיננסיים נטו

ערך הדירות

הסחר העולמי

כניסת תיירים

תשלומי העברה

הצריכה בפועל

ערך חזוי

*בשנת 2020 הצריכה הפרטית הריאלית לנפש ירדה ב-9.5%.

+ ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

המקור: ברק א' (2017) ועיבודי בנק ישראל.

חלק שלישי:

תחזיות בנק ישראל לצמיחה
ולצריכה

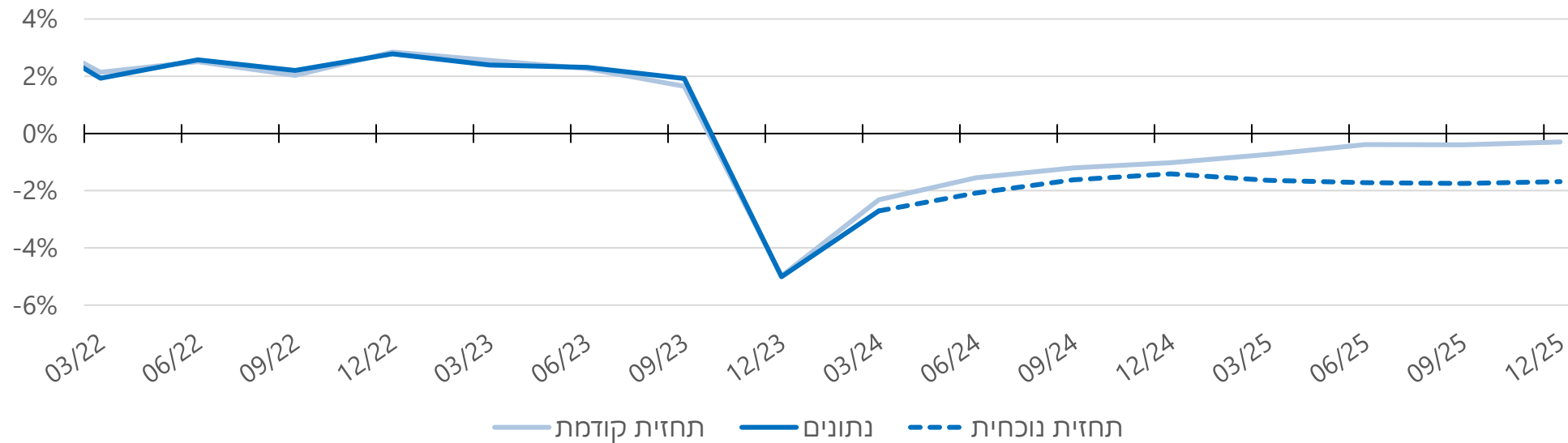
שינוי בהנחות (המלחמה מתארכת) ועדכון כלפי מטה בתחזית חטיבת המחקר

תחזית חטיבת המחקר ל-2024—2025
(שיעורי השינוי באחוזים, אלא אם צוין אחרת)

2025		2024		2023	
השינוי	התחזית	השינוי	התחזית		
מתחזית אפריל	ל-2025	מתחזית אפריל	ל-2024	בפועל	
-0.8	4.2	-0.5	1.5	2.0	תוצר מקומי גולמי
-0.5	5.0	-2.5	2.0	-0.7	צריכה פרטית
-2.5	8.0	-5.5	-9.0	-2.9	השקעה בנכסים קבועים (ללא אוניות ומטוסים)
-3.5	-5.5	3.5	8.0	7.2	צריכה ציבורית (ללא יבוא ביטחוני)
0.5	4.5	-0.5	-1.5	0.1	יצוא (ללא יהלומים והזנק)
-4.5	3.5	-1.0	-5.0	-7.2	יבוא אזורי (ללא יהלומים, אוניות ומטוסים)
0.5	3.8	0.3	4.0	4.4	שיעור האבטלה הרחב – ממוצע שנתי (גילאי 25-64)
-0.5	77.7	0.3	77.6	77.8	שיעור התעסוקה המותאם – ממוצע שנתי (גילאי 25-64)
-0.6	4.0	0.0	6.6	4.1	גירעון הממשלה (אחוזי תוצר)
1.5	68.5	0.5	67.5	62.0	יחס חוב לתוצר
0.5	2.8	0.3	3.0	3.3	אינפלציה

התוצר צפוי להגיע בשנת 2025 לרמה נמוכה בכמעט 2% בהשוואה למגמת טרום הקורונה

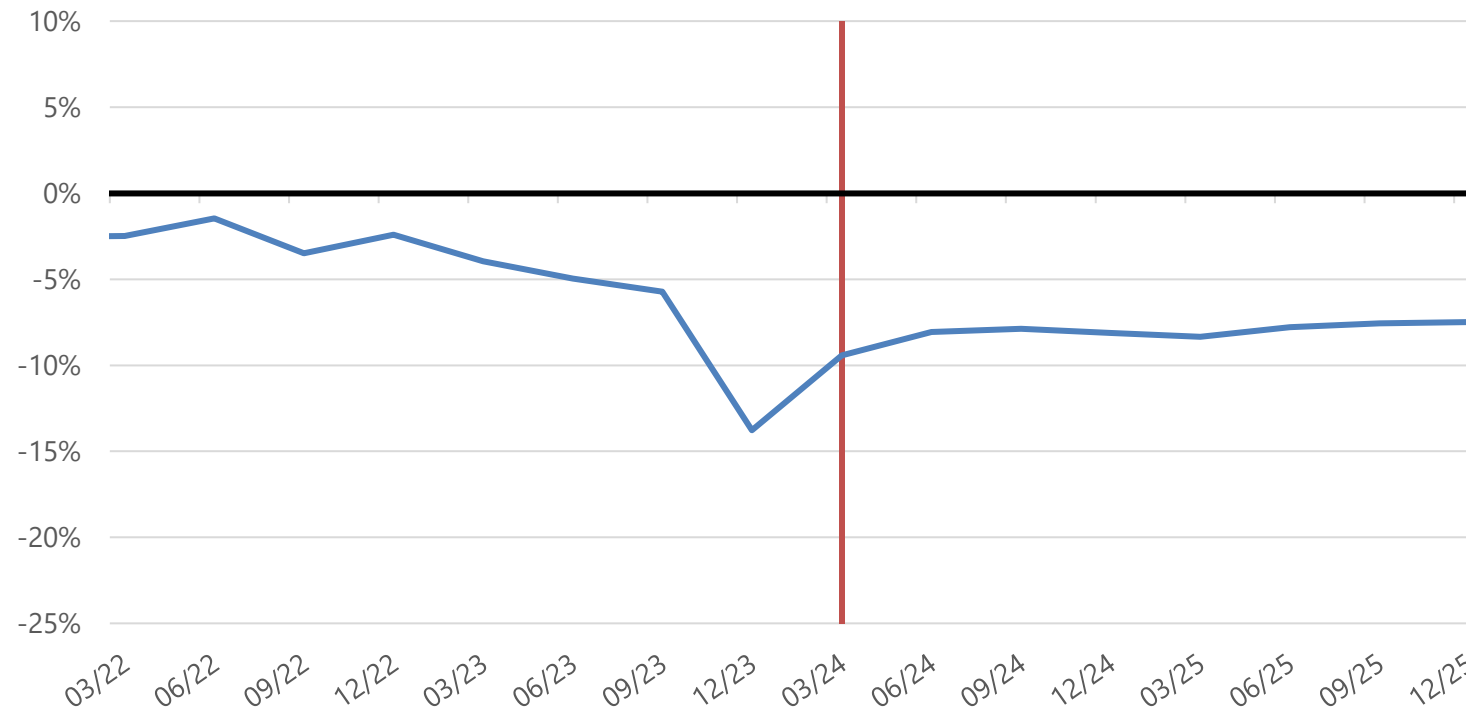
התוצר ביחס למגמת 2014-2019: בפועל ותחזית
(מחירים קבועים, מנוכה עונתיות, 0=מגמה)

- הצמיחה הצפויה ב-2024 מושפעת מהמשך גידול חד בהוצאה הציבורית, על רקע המלחמה. זו צפויה להתמתן ב-2025 ולתרום גם להתמתנות התוצר.
- הפגיעה הישירה בהיצע צפויה להמשיך לתוך 2025 לאור התמשכות הלחימה, וגם ההתאוששות צפויה להיות הדרגתית.

הצריכה הפרטית צפויה להישאר לפחות עד סוף 2025 ברמה נמוכה מזו שאפיינה אותה טרם המלחמה וטרם הקורונה

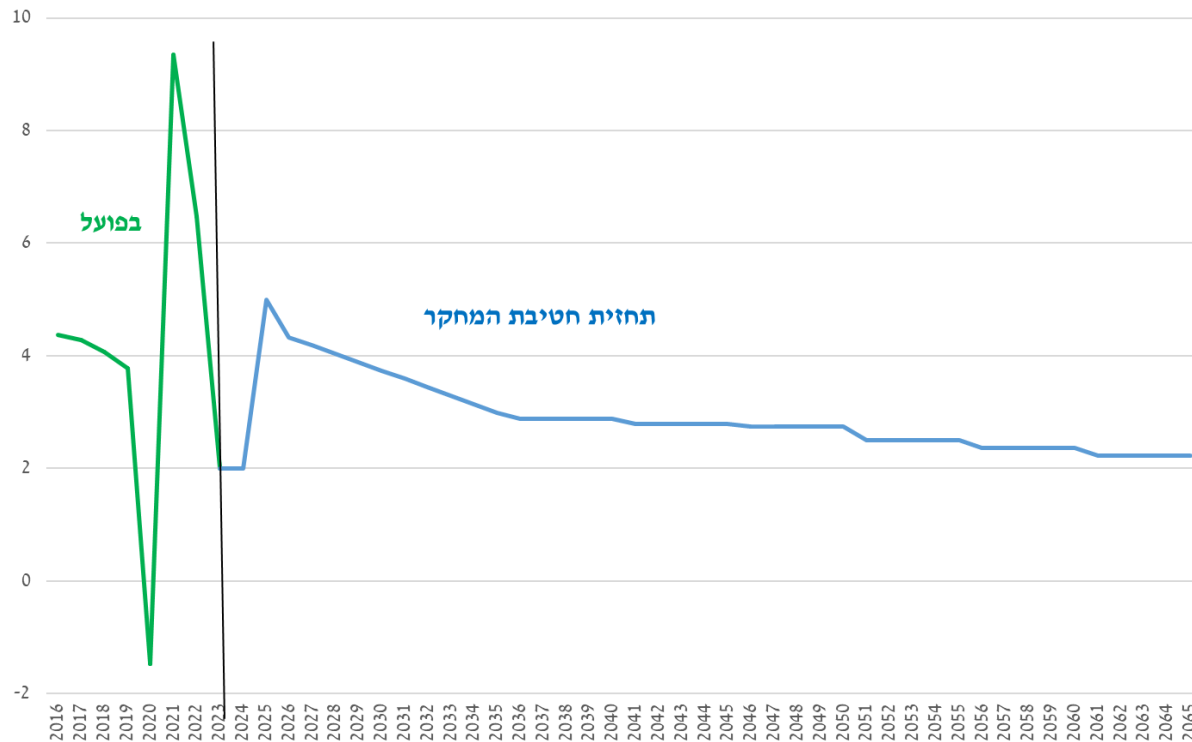
הצריכה הפרטית יחסית למגמתה ב-2014-2019: בפועל ותחזית
(מחירים קבועים, מנוכה עונתיות, 0=מגמה)

קצב הצמיחה הממוצע ארוך הטווח של ישראל צפוי לרדת בהדרגה בעשור הקרוב

קצב הצמיחה של ישראל

אחוזים, בפועל (2016-2023) וצפוי באופק ארוך טווח (2023-2065)

המקור: חטיבת המחקר בבנק ישראל

הגורמים המרכזיים להאטת קצב הצמיחה הצפוי הם:

➤ **ההתפתחויות הדמוגרפיות של ישראל** (מבוסס תחזית

דמוגרפית ארוכת טווח של הלמ"ס): האטת קצב צמיחת האוכלוסייה בגילי העבודה העיקריים, גידול בחלקן של האוכלוסיות הממעטות להשתתף בשוק העבודה ועלייה ביחס התלות (בני 65+ ביחס לאוכלוסייה בגיל העבודה) שתפעל להורדת שיעור החיסכון וההשקעה במשק.

➤ **דעיכת מנועי צמיחה משמעותיים שפעלו בעשורים**

קודמים: מיצוי עיקר הגידול בהשתתפות נשים בכח העבודה ובשיעורי ההשכלה באוכלוסייה שהגיעו לרמות גבוהות.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2017). תחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2060. הודעות לתקשורת 21/5/2017.

ראו: Argov, E. and S. Tsur (2019). *A Long-Run Growth Model for Israel*. Bank of Israel, Research Department Discussion Paper 2019.4

תודה!

